

Hanna Pondel

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego jako instrument polityki regionalnej na przykładzie województwa wielkopolskiego

The integrated Operational Programme of Regional Development as an instrument of the regional policy on the example of the Wielkopolska Voivodeship

Celem opracowania jest prezentacja i ocena stopnia wykorzystania w województwie wielkopolskim funduszy strukturalnych, dostępnych w ramach ZPORR, a także wskazanie barier i trudności związanych z ich pozyskaniem oraz wykorzystaniem. Obecnie fundusze unijne w Wielkopolsce przeznaczane są na podstawowe inwestycje infrastrukturalne, które dopiero w przyszłości znacząco mogą wpłynąć na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz atrakcyjność regionu. W strukturze przedmiotowej projektów realizowanych w ramach Priorytetów 1 i 3 ZPORR, w grupie projektów o wyższej wartości całkowitej dominują inwestycje transportowe oraz środowiskowe. Przedmiotem największej liczby projektów są inwestycje w mikroprzedsiębiorstwa (około 40%), są to jednak na ogół projekty o stosunkowo niewielkiej całkowitej wartości jednostkowej. Nie są realizowane projekty w takich dziedzinach, jak selektywna zbiórka odpadów, recykling, sieć ciepłownicza czy odnawialne źródła energii.

Wstęp

Globalizacja, charakterystyczna dla XX i początku XXI wieku i obejmująca przemiany w sferach ekonomicznej, kulturowej, cywilizacyjnej, nasila proces polaryzacji i dysproporcji regionów – umacnia gospodarczo wiele krajów i regionów wysokorozwiniętych, jednocześnie osłabiając pozycję tych mniej rozwiniętych. W Polsce, zgodnie z Raportem EoRPA (European Regional Policy Research Consortium), „rośnie luka między dobrze rozwiniętymi regionami, położonymi głównie na zachodzie, a wschodnią i północną częścią kraju o charakterze rolniczym i staro przemysłowym. Celem działań politycznych jest podwójne wyzwanie nadrobienia zaległości w stosunku do pozostałej części UE, a jednocześnie zmniejszenie dysproporcji międzyregionalnych”¹. Wspomniane dysproporcje stanowią wyzwanie m. in. dla organizacji międzynarodowych, instytucji krajowych, polityków, naukowców –

¹ Wzrost czy równość?, Raporty EoRPA 1/2008, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, tab. 2, s. 38.

wymagają bowiem podjęcia wielu analiz i działań zmierzających do łagodzenia nierówności, bądź też usuwania barier rozwoju regionów słabszych gospodarczo oraz poprawy ich pozycji konkurencyjnej. Celem takich działań jest przede wszystkim poprawa atrakcyjności regionów – dla inwestorów, funkcjonujących na ich obszarach podmiotów gospodarczych, mieszkańców, turystów itp. Osiągnięciu tego celu służą stabilne i skuteczne instrumenty stymulowania rozwoju regionów, wykorzystywane w ramach prowadzonej polityki regionalnej.

Niezaprzeczalnie istotną rolę w realizacji tej polityki w Polsce odgrywają fundusze Unii Europejskiej. Do grupy instrumentów umożliwiających wykorzystanie szerokiej gamy środków pomocowych należy *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006* (ZPORR). Mimo iż zbyt wcześnie jeszcze na ostateczną ocenę jego rezultatów dla rozwoju poszczególnych regionów, w tym Wielkopolski, ponieważ zgodnie z obowiązującą zasadą n+2, projekty mogą być realizowane do końca 2008 r., to na podstawie dostępnych sprawozdań można już wskazać skalę zainteresowania Programem, strukturę wydatkowanych środków, czy też przedmiot realizowanych inwestycji.

Celem niniejszego opracowania jest prezentacja i ocena stopnia wykorzystania w województwie wielkopolskim funduszy strukturalnych, dostępnych w ramach ZPORR, a także wskazanie barier i trudności związanych z ich pozyskaniem oraz wykorzystaniem.

Założenia ogólne ZPORR i jego realizacja w skali kraju

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego umożliwia realizowanie wielu inwestycji i skoncentrowany jest na następujących, kierunkowych celach:

- wzrost gospodarczy regionów i poprawa ich konkurencyjności,
- rozwój zasobów ludzkich,
- restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i obszarów wiejskich,
- ochrona środowiska naturalnego i gospodarki wodnej,
- infrastruktura transportowa².

ZPORR obejmuje 16 komponentów regionalnych (województw), zarządzany jest na poziomie centralnym, a wiele funkcji związanych z zarządzaniem realizują Instytucje Pośredniczące – Urzędy Wojewódzkie. Strukturę ZPORR tworzą priorytety i działania - Priorytet 1, 3 i 4 (*Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów, Rozwój lokalny oraz Pomoc techniczna*) współfinansowane są z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Priorytet 2 (*Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach*) – z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)³.

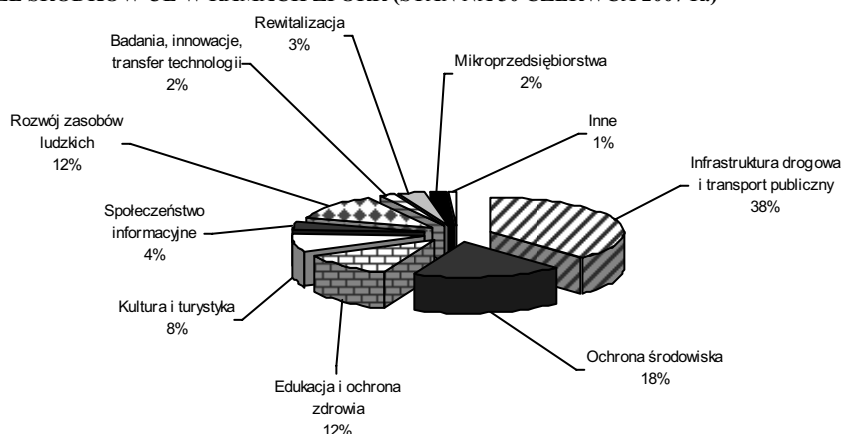
² T. Grzeszczyk, Zarządzanie funduszami europejskimi w rozwoju województwa, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Łódź 2003, s. 150.

³ Projekty współfinansowane ze środków UE. Od pomysłu do studium wykonalności, pod red. J. Skrzypka, Twigger, Warszawa 2005, s. 48.

Na realizację ZPORR łącznie przeznaczono 2,96 mld euro, tj. około 36% ogółu środków z funduszy strukturalnych przyznanych Polsce na lata 2004-2006⁴. Do końca czerwca 2008 r. wartość dofinansowania z publicznych środków wspólnotowych (PŚW) wyniosła około 11,33 mld zł (co stanowiło 103,57% alokacji na lata 2004-2006), a od początku realizacji Programu podpisano 12 831 umów⁵.

Zgodnie z informacjami z 2007 r., największe kwoty przeznaczone zostały na infrastrukturę drogową i transport oraz ochronę środowiska (rysunek 1).

RYСУNEK 1. UDZIAŁ DZIEDZIN WSPARCIA W OGÓLNEJ WARTOŚCI DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW UE W RAMACH ZPORR (STAN NA 30 CZERWCA 2007 R.)



Źródło: ZPORR 2004-2006. Projekty dla rozwoju regionów, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 5.

Największą liczbę umów zawarto w skali kraju w ramach Priorytetu 3 - *Rozwój lokalny* (blisko 40% ogółu podpisanych umów, tabela 1). Największą popularność wśród beneficjentów w obszarze *Rozwoju lokalnego* zdobyło z kolei Działanie 3.4. - *Mikroprzedsiębiorstwa*, w ramach którego podpisano 2678 umów, co stanowi ponad połowę ogółu umów dla Priorytetu 3. Ze względu jednak na charakter tego Działania – projekty duże (powyżej 100 000 zł dofinansowania z EFRR) stanowią 33% ogółu realizowanych projektów, dominują natomiast projekty małe (poniżej 25 000 zł dofinansowania, 24%) oraz średnie (zawierające się w przedziale dofinansowania od 25 000 do 100 000 zł, 43%) – wartość dofinansowania tych projektów stanowi niespełna 7% ogółu dofinansowania w ramach całego Priorytetu. Dla porównania, w ramach Działania 3.1. – *Obszary wiejskie* zawarto połowę mniej umów, jednak na blisko 50% ogólnej wartości dofinansowania dla Priorytetu 3.

⁴ ZPORR 2004-2006. Projekty dla rozwoju regionów, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006, s. 3.

⁵ Sprawozdanie z realizacji ZPORR nr 0-1/2008, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 3.

TABELA 1. REALIZACJA ZPORR W POLSCE (STAN NA KONIEC CZERWCA 2008 R.)

Priorytet	Liczba zawartych umów	Wartość dofinansowania (w mln zł.)	Zrealizowane wnioski o płatność końcową
1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	1 394	6 743,8	1 022
2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	4 333	1 631,8	3 049
3. Rozwój lokalny	5 070	2 812,8	4 455
4. Pomoc techniczna	2 034	143,6	1 357
<i>Ogółem</i>	<i>12 831</i>	<i>11 332,0</i>	<i>9 883</i>

Źródło: Sprawozdanie z realizacji ZPORR nr 0-1/2008, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008, s. 4-31.

W zakresie Priorytetu 1, największe zainteresowanie zaobserwowano w przypadku Działania 1.1. - *Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego* (31% ogółu umów) oraz Działania 1.3. - *Regionalna infrastruktura społeczna* (blisko 28% ogółu umów). W przypadku Priorytetu 2, szczególną rolę odgrywa Działanie 2.2. - *Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne* (42% ogółu umów w ramach tego Priorytetu).

W Priorytecie 4, największe znaczenie odegrało Działanie 4.1. - *Wsparcie procesu wdrażania ZPORR oraz programowanie RPO na lata 2007-2013 - wydatki limitowane*, w ramach którego podpisano blisko 600 umów na łączną wartość dofinansowania 91,4 mln zł. Pomoc finansowa znajduje tutaj zastosowanie przy wsparciu instytucji uczestniczących we wdrażaniu ZPORR w zakresie zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanego personelu, szkoleń pracowników, wyposażenia urzędów w niezbędny sprzęt oraz obsługi Komitetów Monitorujących i Sterujących, a także wsparcia działań informacyjnych i promocyjnych, dotyczących wykorzystania funduszy strukturalnych w ramach ZPORR⁶.

Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013

Na nowy okres programowania, tj. na lata 2007-2013, nie przewidziano w Polsce jednego wspólnego programu dla regionów (jakim był ZPORR na lata 2004-2006), ale uruchomionych zostało szesnaście regionalnych programów operacyjnych (RPO). Przeznaczono na ich realizację 16,55 mld euro⁷.

Głównym celem RPO jest podnoszenie konkurencyjności regionów oraz promowanie zrównoważonego rozwoju. Wsparcie w ramach RPO obejmuje m. in.:

- badania i rozwój technologiczny,
- społeczeństwo informacyjne,
- inicjatywy lokalne w zakresie zatrudnienia i rozwoju oraz wsparcie struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy,
- ochronę środowiska oraz zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych,
- turystykę i inwestycje w kulturę,

⁶ Sprawozdanie z realizacji ZPORR..., op. cit., s. 29.

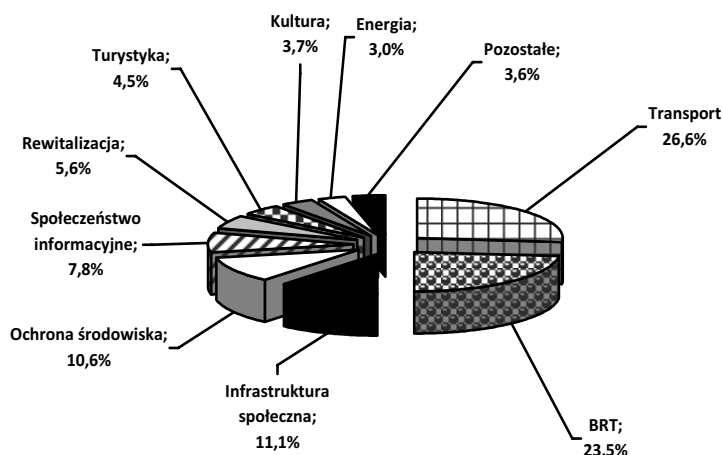
⁷ www.mrr.gov.pl

- inwestycje w transport, energetyczne⁸.

Zmiany w porównaniu ze ZPORR dotyczą przede wszystkim wielkości funduszy, ich przeznaczenia oraz sposobu zarządzania. Na RPO przewidziano znacznie wyższe fundusze, mogące służyć realizacji nowych celów, priorytetów i działań, a funkcję zarządzania programami przejęły zarządy województw⁹.

W ramach RPO, najwięcej środków przeznaczono na transport – przeciętnie ¼ budżetu ogółem (rysunek 2). Średnio co czwarte euro wydatkowane w ramach RPO trafi do sektora badań i rozwoju technologicznego, a co dziesiąte zostanie wykorzystane przy budowie infrastruktury społecznej. Do ważnych dziedzin wsparcia – o znacznym udziale środków w ramach 16 RPO – należy także ochrona środowiska (przeciętnie trafi tutaj także co dziesiąte euro z puli środków na RPO).

RYСУNEK 2. UDZIAŁ DZIEDZIN WSPARCIA W OGÓLNEJ WARTOŚCI DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW UE W RAMACH RPO (PRZECIĘTNY DLA 16 RPO)



Źródło: Unijne fundusze dla regionów, www.mrr.gov.pl

Udział dziedzin wsparcia przewidziany dla RPO, różni się zdecydowanie od struktury dla ZPORR - zaprezentowanej wyżej (rysunek 1). Zmiany są znaczące przede wszystkim w przypadku sektora badań i rozwoju technologicznego - dziesięciokrotny wzrost udziału w porównaniu ze stanem realizacji ZPORR na koniec czerwca 2007 r., w obszarze społeczeństwa informacyjnego – prawie dwukrotny wzrost udziału. Zmniejszył się natomiast – prawie o połowę, udział sektora ochrony środowiska w strukturze dziedzin wsparcia ze względu na wartość dofinansowania ze środków UE w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Celem głównym Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (WRPO) na lata 2007-2013 jest wzmocnienie potencjału rozwojowego Wielkopolski na

⁸ R. Poździk, Fundusze unijne. Zasady finansowania projektów ze Śródków unijnych w Polsce w latach 2007-2013, Oficyna Wydawnicza Verba, Lublin 2008, s. 174.

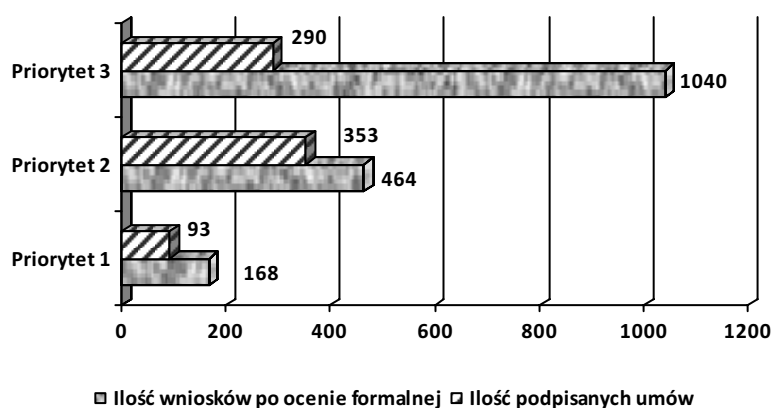
⁹ Tamże.

rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia¹⁰. Na realizację WRPO zostało przeznaczonych 1 945,316 mln euro, z czego krajowy wkład publiczny wyniesie 382,361 mln euro¹¹. W Programie założono równowagę w procesie wspierania begunów wzrostu w regionie oraz niwelowania różnic wewnętrznych (przy koncentracji na wspieraniu najsłabszych).

Realizacja ZPORR w województwie wielkopolskim

W ramach ZPORR do 30 czerwca 2008 r. w województwie wielkopolskim zawarto 878 umów (101,33% alokacji), a wartość dofinansowania wyniosła ok. 785 mln zł¹². W całym okresie realizacji Programu, zainteresowanie beneficjentów pomocą finansową z tego źródła było bardzo duże, o czym świadczą informacje zawarte na rysunku 3. Największy odsetek złożonych wniosków, które uzyskały pozytywną ocenę i zakończyły się podpisaniem umów, dotyczył Priorytetu 2 - *Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach* (ponad 75%). W przypadku Priorytetu 3 odsetek ten wyniósł nieco ponad 25%, Priorytetu 1 – 55%.

RYСУNEK 3. ZAINTERESOWANIE BENEFICJENTÓW ŚRODKAMI ZPORR ORAZ POZIOM PRZYJĘCIA WNIOSKÓW (STAN NA 30 CZERWCA 2008 R.)



Źródło: Informacja miesięczna dotycząca ZPORR na koniec czerwca 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu.

Największą pulę umów stanowią te, które zawarto w ramach Priorytetu 2 (tabela 2), co odbiega od podobnej struktury w skali kraju, w której dominuje Priorytet 3 (tabela 1). Umowy zawarte w obszarze *Wzmacnianie rozwoju zasobów ludzkich w regionach*, stanowią w województwie 40% ogółu podpisanych umów (w skali kraju ok. 33%). Z kolei umowy dominujące w skali kraju zawarte w ramach Priorytetu 3, w województwie wielkopolskim stanowią 1/3 ogółu podpisanych umów.

¹⁰ Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań, sierpień 2007 r., s. 88.

¹¹ Tamże, s. 160.

¹² Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu.

Beneficjenci z województwa wielkopolskiego, w ramach Priorytetu 1, największe zainteresowanie wykazali Działaniem 1.1. - *Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego* – działanie to objęło 37% umów i blisko 45% wartości dofinansowania dla tego Priorytetu. Wśród działań składających się na Priorytet 2 dominowało Działanie 2.2. - *Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne* - 63% umów, jednak tylko 34% wartości dofinansowania dla Priorytetu 2, co wskazuje na dominację projektów o niskiej wartości jednostkowej.

TABELA 2. REALIZACJA ZPORR W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM (STAN NA KONIEC CZERWCA 2008 R.)

Priorytet	Liczba zawartych umów	% ogółu umów w kraju	Wartość dofinansowania (w mln zł)	% ogółu wartości w kraju	Zrealizowane wnioski o płatność końcową	% ogółu wniosków
1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	93	6,7	467,5	6,9	68	6,7
2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	353	8,2	126,3	7,7	267	8,8
3. Rozwój lokalny	290	5,7	183,3	6,5	256	5,8
4. Pomoc techniczna	142	7,0	8,6	6,0	83	6,1
<i>Ogółem</i>	<i>878</i>	<i>6,8</i>	<i>785,7</i>	<i>6,9</i>	<i>674</i>	<i>6,8</i>

Źródło: Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu; Sprawozdanie z realizacji ZPORR nr 0-1/2008, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.

Ponad połowa umów zawartych w ramach Priorytetu 3 przypada na Działanie 3.4. - *Mikroprzedsiębiorstwa*, jednak obejmują one tylko niespełna 5% wartości dofinansowania, co również świadczy o niskiej wartości jednostkowej projektów. Znaczące środki przeznaczone zostały w tym Priorytecie na Działanie 3.1. - *Obszary wiejskie* - 62% ogólnej wartości dofinansowania dla 1/3 spośród ogółu projektów.

W strukturze wartości realizowanych w ramach ZPORR projektów dominują: Priorytet 1 – projekty o całkowitej wartości 5-10 mln zł, Priorytet 2 – o wartości do 1 mln zł (w tym prawie 60% o wartości do 500 tys. zł), Priorytet 3 – o wartości 1 – 5 mln zł (tabela 3).

W strukturze przedmiotowej projektów realizowanych w ramach Priorytetów 1 i 3 ZPORR w województwie wielkopolskim (383 projekty), w grupie projektów o wysokiej wartości całkowitej, dominują inwestycje transportowe - 22% oraz środowiskowe - 19% (tabela 4). Przedmiotem największej liczby projektów są inwestycje w mikroprzedsiębiorstwa (około 40%), jednak jak już wcześniej wspomniano, są to na ogół projekty o stosunkowo niewielkiej całkowitej wartości jednostkowej.

TABELA 3. STRUKTURA WARTOŚCI REALIZOWANYCH W RAMACH ZPORR PROJEKTÓW W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM (W %, STAN NA KONIEC CZERWCA 2008 R.)

Całkowita wartość projektów	Priorytet 1	Priorytet 2 (bez Działania 2.2.)*	Priorytet 3 (bez Działania 3.4.)*
do 1 mln zł	19,3	67,4	40,9
1-5 mln zł	28,0	32,6	53,8
5-10 mln zł	32,2	-	5,3
10-20 mln zł	12,9	-	-
20-50 mln zł	5,4	-	-
Powyżej 50 mln zł	2,2	-	-

*Działania 2.2. i 3.4. dotyczą odpowiednio stypendiów oraz mikroprzedsiębiorstw, zatem z założenia obejmują projekty małe.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu; dane pozostałych instytucji wdrażających Program: Wojewódzkiego Urzędu Pracy (Działania 2.1., 2.3., 2.4.) oraz Fundacji UAM (Działanie 2.6.).

W tabeli 4 nie uwzględniono Priorytetów 2 i 4, ze względu na ich specyfikę, a także beneficjentów i adresatów wsparcia. Dofinansowanie w ramach Priorytetu 2 - *Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach* objęło w województwie wielkopolskim ponad 68 tys. osób, a wśród nich największą grupę stanowiły osoby młode (16-25 lat) – 78%. Znaczna część środków skierowana została do kobiet – stanowiły one 60% adresatów pomocy udzielonej z puli środków przewidzianych dla Priorytetu 2. Przedmiotem finansowania w ramach Priorytetu 4 - *Pomoc techniczna* były m. in. posiedzenia Komitetu Monitorującego, Komitetów Sterujących, zatrudnienie osób do realizacji ZPORR, zlecane ekspertyzy, dokonywane ewaluacje, zakup sprzętu do obsługi Programu, szkolenia, seminaria itp.

TABELA 4. STRUKTURA PRZEDMIOTOWA ORAZ WSKAŹNIKI POSTĘPU RZECZOWEGO REALIZACJI PRIORYTETÓW 1 I 3 ZPORR W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM (STAN NA KONIEC CZERWCA 2008 R.)

Wyszczególnienie	Wskaźnik - liczba projektów w szt.		Stopień realizacji wskaźnika: województwo/kraj (w %)
	Województwo wielkopolskie	Założenia ZPORR oraz UZZPORR* dla kraju	
Ogółem	383	1407	27,2
Transport	85	187	45,5
Środowisko	73	350	20,9
Kultura i turystyka	20	300	6,7
Infrastruktura edukacyjna	16	190	8,4
Infrastruktura ochrony zdrowia	22	230	9,6
Technologie informacyjne	3	150	2,0
Mikroprzedsiębiorstwa	158	10000	1,6
Modernizacja terenu	6	34	17,7

* Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

Źródło: Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu

Przyjmując za wskaźnik liczbę projektów, w województwie wielkopolskim zrealizowano blisko połowę założeń ZPORR dla kraju w zakresie transportu oraz 1/5 w zakresie środowiska. Jednak oceniając poszczególne komponenty obszarów transport

i środowisko (w ramach Priorytetu 1 i 3), udział Wielkopolski w realizacji założeń krajowych jest zróżnicowany:

a) transport:

- długość nowych i zmodernizowanych dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych – 230,8 km, tj. 36,7% założeń dla Polski,

b) ochrona środowiska:

- długość sieci kanalizacyjnych – 380,9 km, tj. 35,1% założeń,
- liczba oczyszczalni ścieków – 12, tj. 17,7% założeń,
- długość sieci wodociągowej – 68,2 km, tj. 31,3% założeń,
- stacje uzdatniania wody – 4, tj. 3,2 % założeń¹³.

Rezultaty ZPORR oraz problemy związane z realizacją Programu w województwie wielkopolskim

Znaczące środki, jakie otrzymało województwo wielkopolskie w ramach ZPORR pozwoliły na realizację wielu inwestycji, które będą służyły niewątpliwie przez kolejne lata. Do pozytywnych aspektów funkcjonowania Programu, zaliczyć należy przede wszystkim:

- rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, ochrony zdrowia, kulturalnej, a zatem zmniejszenie zróżnicowania jakości życia w poszczególnych regionach,
- wzrost dynamiki rozwoju województwa i jego atrakcyjności inwestycyjnej,
- wzrost dostępności komunikacyjnej województwa,
- poprawę stanu środowiska i życia mieszkańców poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do wód i gleb,
- poprawę sytuacji na rynku pracy (poprzez szkolenia, podnoszenie kwalifikacji, rozwój przedsiębiorczości w regionie, poprawę dostępu do kształcenia),
- rozwój społeczeństwa informacyjnego (nowe technologie, e-usługi publiczne),
- kreowanie współpracy pomiędzy sektorem naukowym i gospodarką,
- aktywizację osób zamieszkujących zdegradowane tereny (np. warsztaty terapii zajęciowej osób niepełnosprawnych)¹⁴.

Realizacja znaczącej liczby projektów w ramach różnych priorytetów i działań, generuje wiele problemów. Są one związane z obowiązującymi przepisami, obsługą Programu, wypełnianiem zadań przez beneficjentów, ale należy wskazać także trudności systemowe. Do podstawowych problemów występujących przy realizacji ZPORR należą:

- często zmieniające się wytyczne i procedury,
- w zakresie sprawozdawczości: terminowość, błędy, potrzeba licznych korekt, niedotrzymywanie harmonogramów,

¹³ Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu

¹⁴ Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu oraz informacje bezpośrednie z Wydziału Zarządzania Funduszami Europejskimi WUW w Poznaniu.

- problemy związane z wnioskami o refundacje: niezgodność z harmonogramami, błędy, zachowanie procedur, kwalifikowalność wydatków,
- nadkontraktacja środków unijnych, związana z aprecjacją złoto,
- problemy dotyczące kontroli: nieprzygotowanie beneficjentów, braki w dokumentacji, opóźnienia w realizacji projektów, problemy w wykazywaniu wskaźników,
- nieprawidłowości w zakresie prawa zamówień publicznych, VAT oraz ochrony środowiska,
- liczba pracowników nieadekwatna do stanu zadań,
- niedoskonałości we wdrażaniu Systemu Informatycznego Monitorowania i Kontroli (SIMIK)¹⁵.

Wnioski

Ponad 75% ogółu środków ZPORR przeznaczono w kraju na projekty infrastrukturalne, podczas gdy na działania wspierające rozwój nowoczesnej gospodarki i regionalnej przedsiębiorczości przewidziano mniej niż 5% środków¹⁶. Celem ZPORR jest wzmocnienie konkurencyjności gospodarek polskich regionów – proces osiągania tego celu realizowany jest głównie przez tworzenie koniecznej dla rozwoju regionów infrastruktury. Wiele celów ujętych w poszczególnych Priorytetach ZPORR ma znaczenie ogólnospołeczne (np. ochrona zdrowia, kultura, szkolnictwo), jednak niewielkie dla rozwoju regionalnego.

W województwie wielkopolskim nie są realizowane projekty w takich dziedzinach jak: selektywna zbiórka odpadów i recykling, sieć ciepłownicza czy odnawialne źródła energii. Struktura projektów świadczy o charakterze zgłaszanych potrzeb – potrzeb elementarnych, takich jak wodociągi czy kanalizacja. Fundusze unijne przeznaczane są obecnie na podstawowe inwestycje infrastrukturalne, które dopiero w przyszłości znacząco mogą wpłynąć na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz atrakcyjność regionu, zarówno dla mieszkańców, jak i potencjalnych inwestorów. Na kolejny okres programowania rekomendowane są dla województwa wielkopolskiego m. in. następujące działania: poprawa stanu środowiska, wsparcie obszarów peryferyjnych i ich aktywizacja gospodarcza, zwiększanie innowacyjności gospodarki, osłabienie zróżnicowania poziomu rozwoju gospodarczego na poszczególnych obszarach województwa, tworzenie warunków do inwestycji, rozwój produkcji na bazie rodzimych surowców, wzmocnienie dróg i lotniska regionalnego, promocja energii ze źródeł odnawialnych. Te wszystkie działania zostały ujęte w *Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2007-2013* i mogą przyczynić się do realizacji potrzeb wyższego rzędu – związanych np. z pełnieniem nowoczesnych funkcji przez wieś i obszary wiejskie (dostarczania tzw. dóbr wolnych).

Wykorzystanie funduszy dla podnoszenia konkurencyjności regionu zależy w największym stopniu od jednostek samorządowych, które powinny decydować o kierunkach lokalnego rozwoju gospodarczego i które są zobowiązane do analizy i oceny wpływu realizacji różnych projektów na sytuację gospodarczą regionu.

¹⁵ Spostrzeżenia Wydziału Zarządzania Funduszami Europejskimi WUW w Poznaniu.

¹⁶ Raport o rozwoju i polityce regionalnej, Departament Koordynacji Programów Regionalnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2007, s. 71.

Literatura

1. Grzeszczyk T., Zarządzanie funduszami europejskimi w rozwoju województwa, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Łódź 2003.
2. Informacja miesięczna dotycząca ZPORR na koniec czerwca 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu.
3. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego: www.mrr.gov.pl.
4. Poździk R., Fundusze unijne. Zasady finansowania projektów ze środków unijnych w Polsce w latach 2007-2013, Oficyna Wydawnicza Verba, Lublin 2008.
5. Projekty współfinansowane ze środków UE. Od pomysłu do studium wykonalności, pod red. J. Skrzypka, Twigger, Warszawa 2005.
6. Raport o rozwoju i polityce regionalnej, Departament Koordynacji Programów Regionalnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2007.
7. Sprawozdanie z realizacji ZPORR nr 0-1/2008, Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.
8. Sprawozdanie z realizacji ZPORR w województwie wielkopolskim za I półrocze 2008 r., Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu.
9. Unijne fundusze dla regionów, www.mrr.gov.pl.
10. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań, sierpień 2007 r.
11. Wzrost czy równość? Raporty EoRPA 1/2008, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008.
12. ZPORR 2004-2006. Projekty dla rozwoju regionów, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.

Summary

The aim of this article is presentation and opinion to the point of European Union Funds extent using in Wielkopolska Voivodship, funds accessible within the confines of IROP, identification the barriers and difficulty connected with funds getting and using.

Currently, Union Funds in Wielkopolska are designed for elementary infrastructural investments, which just in the future can significant influence to the level of social-economic development and regions attractiveness. In the objective structure of projects which were realized within the confines of Priority 1 and 3 IROP, in group of projects with higher total value, predominate forwarding and environmental investments. Object of the large number of projects are investment into microenterprise (about 40%), there are yet, in general, projects with relatively not large total unit value. There are not realized projects in such field as selective material collection, recycling, heat distribution network, renewables.

Informacje o autorze

dr inż. Hanna Pondel
Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Wydział Ekonomii
Katedra Teorii i Historii Ekonomii
Al. Niepodległości 10, 60-967 Poznań
e-mail: hanna.pondel@ue.poznan.pl

